

ARADI KÖZLÖNY

Administrator delegat:
Dr. STAUBER JÁNOS

ARAD. ANUL 54. No. 207.
1939. szeptember 13., szerda.

Redactor responsabil:
SZ. JAKAB GÉZA

Proprietar: Societatea Anonimă pt. editura ziarului Aradi Közlöny. Inreg. in Reg. Publ. Periodice sub No. 10/1-1938. Trib. Arad.

BÚCSÚ..?

Irta: MÁRAI SÁNDOR

Most, amikor sötétedni kezd a drága tál felett, mely második hazám volt s melynek földrajzi neve Európa: behunyom szemem hogy jobban lássam egy pillanatra s nem akarom elhinni, hogy ez a bucsu.

Nem akarom elhinni, mert látam, nem is olvan régen, tegnap vagy tegnapelőtt, amint éppen ocsudott a háboru aléltóságából székesegyházain még lavították avatott kezek a roncsolt díszeket és remekműveket, a kórházakban még gyógyították a rokkantakat és sebesülteket; nem akarom elhinni, mert hallok még az államférfiak, politikusok, írók, napok, népszónokok fogadkozásait amint hitet tesznek a tömegsrok felett, hogy soha többé. Nem akarom elhinni, hogy az a Weimar, ahol Goethe leveleit olvastam a könyvtárban, az a Berlin ahol egyetemre jártam és oly édes öntudatlanul mult az Műség, az a Páris és London, ahol a munka, az érzékelés, a tapasztalás az álmódosítás, az eszmélet és az ábránd fiatal évelt élttem, holnap homokszákokkal borított hadszíntér lehet. Nem tudok elbúcsúzni Európától, melynek táját a béke napfényében láttam még tegnap: Svájc havasalt és a Bretagne tengerének vörös sziklái, csodálatos német kisvárosokat, ahol az emberi lélek aggályos öntudattal hajolt a civilizáció feladatai felé francia falvakat, ahol az alkony törött fénye olaját, szürke lombját és dus szőlőföldeket világított meg. Páris, a munka, a nyehés, az érzékelés, a fúrge életöröm és a bölcs megértés Párisát Londont, ahol az emberi akarat, szándék és felelősségérzet az emberi együttélés legtitkületesebb szerkezetét alkotta meg: látom Anglia fehér partjait a mész-sziklákat, amint utóliára láttam, a korábbi napfény ragyogásában, érzem a tenger sós-fanvar illatát, amely a szabadságra emlékeztet, látom a tavat Genf előtt látom württembergi és bajor erdők barna féléhomályát, látlak-látlak és még egyszer idézlek Európát! Nem tudom elhinni, hogy ez bucsu! Látom földaidon beszéltem a nelveket, a fák lakóinak nvelvét, megérttem emberi jószágot a tájakon, látam mosolygó együttérzést bajoroktól és Provence parasztlaitól, emlékezem a lengyel német, angol, francia, olasz asszonyok arcára amint figyelmes-zvönkéséi tartással halolnak egy emberi arc fölé, akik körül a csak állanak tikkadt komolysága, szemükben az a mély és titkos fény, amely mintha az élet műhelyéből villámlana fel — emlékezem az európai asszonyok arcára, amint egy vas-ti tülkében egy gyermek fölé halolnak s a száí csukott és komoly de a szemek ezt mondják: „Soha többé”. Látom az elzárt narasztokat és a Ruhr-vidék szűkszávü, müvelt és komoly munkásait, látom a Hvide-park övezelgőit, emlékezem Bergson és Curie-né asszony arcára: s nem tudom elhinni hogy ez a bucsu.

Nem tudom elhinni mert ismerem az erőket, melyet e tál felett uralkodtak. Az értelem és a hit ereje uralkodott e tájak felett. Európainak lenni annyi, mint megérteni valamit, s most, mikor az értelem meghátrál egy pillanatra a legalacsonyabb emberi ösztönök parancsára előtt, nem akarom elhinni, hogy ez a bucsu pillanata: bucsu az értelemről és az erkölcsről, a hitről és a szolidaritástól bucsu az európai ember külfeliesétől és feladatától. Mert európainak lenni tegnap még annyi volt, Stockholmban és Bruxellesben, Münchenben és Manchesterben, mint szolidaritásnak lenni minden emberrel, aki a megértést akarja. Ti tudjátok, élő és halott barátaim, Páris és Münchenben, Oxfordban és Berlinben, Varsóban és Rómában, ti tudjátok, hogy vétkeztünk, indulatainknak éltünk, önzök voltunk és elfogultak, de önzés, harag és indulat felett élt bennünk európaiakban, egy magasabb parancs, egyfajta közös műveltség kötelező szolidaritásának parancsa, Ti tudjátok, hogy volt egy idő Európában, amikor ugyanazok, akik ma, vagy holnap talán már kezgyverrel kezükben állanak egymással szemközt hogy megvédjék és elpusztítsák a legszebbet és a legnagyobbat, amit az emberi lélek évezred munkájával megalkotott, ti tudjátok, hogy volt, élt és hatott az európai lelkiismeret s hittünk benne, hogy jó hazafiak akkor vagyunk ha mindazt ami hazánk egyéni, nemzet sajtója és értéke, bele tudjuk illeszteni az európai szolidaritás magasabb összhangzába. Sokszor tévedtünk és rettenetes hibákat követünk el: de hittünk Európában, s most nem tudom elhinni, hogy ez a bucsu és nincs mibe hinni többé.

Ezért, mielőtt a vasfüggöny elfedi a tájat, a lélek utolsó erejével kiáltunk még egyszer egymás felé, nyújtjuk ki a sötétben kezünket. Nekünk dolgunk

Az államrendőrség államtitkárságának hivatalos közleménye

Az államrendőrségi alminisztérium közli:

— A rendőrségi államtitkárság köztudomásra hozza, hogy felelőtlen elemek különböző fantasztikus híreket hoznak forgalomba, azzal a cézzattal, hogy megrázzák a közönséget.

— A hazafias és öntudatos polgárokat felkérjük, hogy ne adjanak hitelt csakis azoknak a híreknek, melyeket a miniszterelnökség hoz nyilvánosságra.

— Az ország kormányának semmi rejtetett valója az ország polgárai előtt nincs.

— A hírek terjesztőit felelőztetik, ütdözik, tartóztatják és viselniök kell a törvény szigorának következményeit.

— A jó hazafjakat felkérjük, hogy segítsék a rendőrhatalóságokat ezen célkitűzés megvalósításában, állapítsák meg és közöljék a rendőrséggel hazafias bátorsággal, hogy kik azok, kik ebben a vonatkozásban bűnösök.

Vége felé közeledik az ütközet a lengyel „ötfolyó“-mentén

Felujultak a világháboru egykori véres küzdelmei a Bug, a San, a Visztula két partja, a Narev és a Stryj mentén — Weygand francia tábornok levelei szerint folyik az új lengyel védelmi front kiépítése — U.abb német előnyomulások

A Saar-vidéket fenyegetik az egyesült francia — angol csapatok a nyugati fronton

Az egész világ elismerését keltette fel az a hősi és önfeláldozó elszántság, amellyel a visszavonuló lengyel haderő védi városait, főleg Varsót, amelyben borzalmas pusztítást végez a háboru. A német előnyomulás terv szerint szállotta meg az egykori német fenyegetés alá tartozott vidéket, melynek határvonala Sojdau—Thorn—Konin—Kalisch—Schildberg volt, legjobb városával Posenel egyetemben, sőt délkeleti irányban jelentősen be is nyomult Lengyelországba. A harc az „öt folyó“ hatalmas terepén folyik, mindkét részről nagy áldozatokkal, a Narev, a Bug, a Visztula, a San és Stryj keleti partjain és a gépesített német katonaság szívós előnyomulását legi bombavetők támasztják alá. Légítámadást több ízben Varsó, Lemberg, Lublin, Siedlice és Bialystok szenvedett.

A nyugati frontszakaszon az angol csapatokkal megerősített francia támadást ezútszerint nem sikerült semlegesíteni a Siegfried-vonal saarvidéki szakaszán. A tényleges erődítmény-vonalat azonban csupán tüzéségi támadások érték el eddig. Jelentéseinket az elmúlt napok katonai, politikai és diplomáciai eseményeiről az alábbi csoportosításban foglalkuk össze:

Elszánt védelmi harc a lengyel frontszakaszokon

Nagy erőfeszítésekkel és áldozatokkal halad előre a lengyelországi német hadsereg

Berlin. (Rador.) A német hadvezetőség az alanti jelentést adta ki: A Visztula jobbpartján folyó harc befejezéséhez közeledik. A délen harcoló csapatok gyorsan közelednek a San folyó felé és azt át is lépték. Az alsó csapatok elérték a Prze-

myslitzől délre fekvő Chirowot. Az ellenség a Zvorlem—Radom és a Lszagora hegyláncolatban leteszi a fegyvert. A csapatok is gazdag hadizsákmányt fognak ejteni, mert itt négy hadszárv harcol. A foglyok számát eddig nem lehetett

volt itt a földön, szerepünk volt, igen, akármitven elhasznált a szó, küldetésünk volt. Nekünk, európaiaknak, közös dolgunk volt és van a földön: semmiestre sem az, hogy elpusztítsunk mindent, amit Kant és Rembrandt, Bismarck és Descartes, Reynolds és Dante, Goethe és Palladio, Arany János és Shakespeare alkotott. Nekünk vezetni kellett volna a világot, példát mutatni jaitáknak és nemzedékeknek. Az örökség, melyet reánk bízott a végezt az európai örökség irtózatos felelősség is volt: elbírtuk-e? Minden hatalom a miénk volt hogy ez a földrészt vezesse el ezredév felé a világot: mit kezdtünk e hatalommal? Lehet, hogy mégis ez a bucsu? Baliós bölcsék jósolták pusztulását, Napnyugati Birodalom, Európa. Baliós bölcsék, akik már nem is világháboruban, hanem világháborus ciklusokban gondolkodtak kezvetlen

cles pontossággal mutattak reá mint merevednek meg egy kultúra meleg és eleven életformái egy üres civilizáció gépkereket között, mint lesz az életörömből szó rakozás, a felelősségből darált és szájkolt pártprogram, az egyéniből és nemzetiből országhatárok felett áramló közhely. De ez csak egyik arcod volt Európa. A másik, az örök, melyet szivemben érök, nagyszerű és emberi. Most, mikor felöltöd a gázmaszkot, amely talán örökre eltakarja a másik arcodat, még egyszer szemedbe nézek, szemedbe, melyben az értelem fénye világít s mert nem tehetek mást, kitárom karimam feled. Látlak idézlek s a bucsu pillanatában is kiáltom, hogy hittem az erőben, melyek megalkották s amik élek és szólni tudok, hinni akarom, hogy az értelem és a szolidaritás ereje hatalmasabb mint az ösztönök rémuralma.

megállapítani. A Visztula keleti partján a harcok csik több nehézséget, köztük 4 darab 21 centiméteres mozsarat zsákmányoltak. Az ellenfél kétségbeesett áttörési kísérletei nem sikerültek. A Visztulától északra a német csapatok Modlin erődtámasz felé közelednek. Véres harc után sikerült Varsótól északra a lengyelek ellentámasztását visszautasítani. A német csapatok átlépték a Varsó-Bialystoki vasútvonalat és az előőrsek a Varsó-Sziedlce vasútvonalon haladtak át.

A repülőgépek elpusztították a Varsótól kelet felé húzódó utat és a bialystoki pályaudvart. A német tengeri haderő elfoglalta Gressendorf községet és a Hela félsziget keleti részét. A nyugati fronton előrsi csatározások voltak Saargemünd és Hornbach között. Légi támadás nem érte az elmúlt éjjel a német birodalom területét.

A Német Távirati Iroda jelenti: A Visztulától északra lévő német csapatok előnyomulása tovább tart, anélkül, hogy a modlini erődnél ellenállásba ütköznenek. A Visztulán átvezető hidat a német ágyúk tüzeben áll.

„Légi tevékenység”

A Német Távirati Iroda közli a nagyvezérkar hivatalos jelentését és ez a következő:

— Légi tevékenység: Különösen erős légi tevékenységet fejtettek ki a német repülők szeptember 9-én, amikor is Lublint és Lemberg bombázták. A bombázások kiterjedtek a lublini vasúti csomópontra, valamint a vasúti pályatesztekre és az állomásokra. A német gépek 7 lengyel repülőgépet pusztítottak el légiharcok során, míg

8 gépet a különböző repülőtereken tettek tönkre bombatalálatokkal.

A német gépek Varsótól keletre bombázták a vasúti csomópontokat, valamint a lembergi pályaudvart és repülőteret. A német gének vesztesége igen csekély. Az egyik német repülőgép a lengyel vonalak mögött szállt le, míg két gép a német vonalak mögött.

A német főhadiszállás hivatalosan jelenti, hogy elkeseredett küzdelem után, a német csapatok tegnap elfoglalták a Narev folyó mentén fekvő Lomza várost, amelynek 45 ezer lakosa van.

A DNB. távirati iroda jelenti: A német csapatok főparancsnoksága a következőket közli: A hétfői nap folyamán a német csapatok a következő városokat foglalták el: Keletporoszországi vidéken: POZNAN, PORN, GNĚSEN és HOCHENSALZE. Az e vidéken lévő német terület ennek következtében szinte teljes egészében ismét német uralom alá került.

A német repülőgépek megtámadták a lengyel csapatokat KUTNO, KLODAVA, KRASNO-WIECZE, HOBAL, valamint GOSTYNIAN közeleiben. A repülőgépek a csapatokat szétszórták. Repülőgéptámadást indítottak több vasútvonal ellen is. Ezeknek a támadásoknak során számos vasúti állomást és lengyel municiószállítmányt semmisítettek meg. A lengyel légharító ütegek és vadászrepülőgépek tevékenysége egyre gyengül. A fentemlített bombázások során 35 lengyel repülőgépet megsemmisítettek.

németek összes támadásait. Kutno vidékén elkeseredett harcok folynak. A San folyón folytatódna az ütközetek.

Lemberg felkészült a harcra

A Lengyel Távirati Iroda jelenti: Lemberg lakossága felkészült a védelemre. A polgári lakosság nők és gyermekek is jelentkeznek a védelmi szervezetekbe és légtámasz helyeket, valamint lövészárkokat ásna. Lembergben felhívás jelent meg, mely felszólítja a lakosságot, hogy a város védelmének előkészítő munkálataiban vegyen részt, valamint arra, hogy a rendkívüli idők ellenére is folytassa mindenki polgári foglalkozását is.

Hitler a tűzvonalban

A német birodalmi vezér főhadiszállásáról jelentik a következőket:

— Hitler vezér és kancellár tegnap repülőgéppel ismét az első arcvonal felett repült el. *Elszállt a Lodz-Varsó vonalon folyó csata felett*, majd az egyik szükségrepülőterén leszállt, ahol a német bombavető raj parancsnoka jelentést tett a kancellárnak. A repülőraj parancsnoka elmondotta, hogy a tegnapi légiharcok során *44 lengyel repülőgépet pusztítottak el*. A jelentés után Hitler vezér és kancellár gépkocsin bejárta az arcvonalat, majd megtekintette a harcbanvonuló német osztagokat. A német osztagok előtt páncélkocsik haladtak, majd utána a gyalogság és ezek mögött a könnyű tüzérség. *A csata Hitler kancellártól mindössze másfél kilométer távolságban zajlott le és jól hallatszott a puskaropogás, a gép fegyverek kelepelő zaja és az ágyúdörgés.* Az egyes hadosztály parancsnokok jelentést tettek Hitler kancellárnak, ezekből kitűnt, hogy egyes lengyel hadosztályok körülkerítettek és ezek kétségbeesett áttörési kísérleteit a német csapatok mindenkor visszautasították. Hitler kancellár felszállt felderítő repülőgéppel, egy kört írt le a harcmező felett és ezután visszakanvarodott főhadiszállása felé.

Elszánt harc a San-folyó mentén

Basel. Hiteles forrásból ideérkezett jelentések szerint hétfő óta rendkívül elkeseredett harc tombol a világháborúban jól ismert San folyó mentén. A német csapatok több ponton elérték a San folyót és ki akarják ott erőszakolni az átkelést. A lengyel hadsereg jól előkészített állásokban fogadta a támadásokat és eddig minden átkelési kísérlet megijusult. A lengyelek itt tovább tartják állásaikat.

Az olasz lapok berlini jelentése szerint Keleten újabb nagy csata van kifejlődésben. A Messagero azt írja, hogy a lengyelek már többször folytattak döntő csatát a Narev folyónál.

Az angol nagykövetség elhagyta Varsót

London. Az angol lapok közlése szerint a varsói angol nagykövetség személyzete szintén elhagyta már a lengyel fővárost. Varsó bombázása következtében az angol nagykövetség utlevélkirendeltségi vezetőjének felesége áldozatul esett. A kirendeltség tagjai sértetlenek maradtak.

II.

„Nyugaton a helyzet...”

Páris. (Rador.) A francia nagyvezérkar kedden reggel a következő hadijelentést adta ki: — „Az elmúlt éjszaka nyugalom volt az egész fronton.”

A Havas távirati iroda jelenti: Az elmúlt éjszaka folyamán a francia csapatok arra szorítottak, hogy katonailag megszervezzék az eddig elfoglalt német területek megszállását. Annak ellenére, hogy az elért eredmények fontosak, mégis csupán részleges tevékenységről lehet beszélni. Ilyen széles harcvonalon nem hozzák azonnal mozgásba a csapatok összességét, hanem csak a felderítő egységeket, akiket a gyalogság előőrsei támogatnak. A francia katonai tevékenység Saarbrückentől keletre fo-

lylik, amelyet egyébként jobbról megkerülnék. Megemlítendő, hogy a Siegfried vonal ezen a vidéken 10 kilométernyire északra fekszik és az a német megerősített vonal, amely Saarbrücken városa mögött húzódik el mégis részt képez, amelyben a második erődítmény nyert elhelyezést. Ami a németeknek az arcvonal nyugati részén történt ellentámadásait illeti, ezt nem folytatták. Ezt az ellentámadást nem is lehet összehasonlítani a francia előőrseknek a front középső szakaszán eszközölt hadmozdulataival.

Megérkeztek az angol csapatok a francia-német hadszíntérre

London. (Rador.) Kedden közölték első ízben az angol lapok nagy cimekkel azt a tényt, hogy az angol csapatok megérkeztek francia területre, ahol a legmelegebb barátsággal fogadták őket. A Daily Express miután részletesen

közli a baráti tisztetést, melyben a francia német az angol katonákat részesítette, ezeket írja: Az angol csapatok is részt vesznek most már a háborúban.

A Times párisi tudósítója jelenti, hogy az an-

Weygand tábornok védelmi tervén alapján fejlődik fel a lengyel hadsereg

Basel. Varsói illetékes forrásból származó hír szerint a lengyel vezérkar egy világszerte elismert tekintélyű külföldi magasrangú katonai személyiséggel egyetértésben új védelmi tervet dolgozott ki. Ez alatt a személyiség alatt valószínűleg Weygand francia tábornokot értik. Ezek a tervek az előkelő külföldi személyiség és a lengyel vezérkar véleménye sze-

rint teljesen megrövidített arcvonalon alkalmazhatók lesznek a sikeres védekezésre. A lengyel vezérkar fel fogása szerint Varsó sorsa nem befolyásolja a lengyelországi német hadjárat eredményét és a katonai körök különben is tisztában vannak azzal, hogy a háború sorsa nem Keleten dől el.

Modern barrikádok Varsó uccáin

Baselből jelentik: (Dunaposta). Rigai híradás szerint Varsó lakói gyors tempóban folytatják a torlaszok emelésének munkálatait. A barrikádokat kluzstrált villamoskocsikból, vasúti sínekéből és összelőtt épületek romjaiból emelik.

Ugyancsak rigai jelentés számol be arról is, hogy Lodz zsidó-negyedében, amelynek 200 ezer lakója van, állandó és nagy a riadalom. A városnegyedben a Németországból menekült németek tartják fenn a rendet.

A lengyel szabadcsapatok verengzése

Berlinből jelentik: Kedden elfogták a lengyel szabadcsapatok vezérét. A szabadcsapatok egyetlen éjszaka mintegy 5000 németet gyilkoltak le és nagy károkat tettek a németek által lakott vidékeken.

Varsó és Gdynia tartja magát!

Varsó. (Rador.) A Pat-iroda jelenti: Három nap óta elkeseredett küzdelem folyik Varsó környékén. Az egész fővárost lövészárkok veszik körül, amelyeket Varsó lakossága ásott napokon keresztül. Tegnap a német csapatok északnyugat felől hatalmas támadást kezdtek a külvárosok ellen. A német nehézágyúk hiánya miatt a repülők 12 ízben bombázták Varsót. Valamennyi német támadást visszaverték a lengyel csapatok, amelyeket a harcban a polgári lakosság hűsiesen támogatott. A légvédelem kitűnően működött és a Varsót bombázó német gépek 20 százalékát a légharító ütegek lelőtték.

Varsóból a következőket jelentik: A német csapatok még ma is Varsó külső területén állanak és minden kísérletük a város belsejébe való behatolásra sikertelen maradt. A főváros közvetlen közelében erőteljes harcok folynak. A német csapatok északkeletről és délkeletről támadást kíséreltek meg Varsó ellen, de mindkét kísérlet kudarcba fulladt. Varsótól nyolcvan kilométernyire heves harcok vannak folyamatban. A németek erős motorizált csapatokat dobtak harcra, azonban a lengyel gyalogság feltartóztatta a támadást.

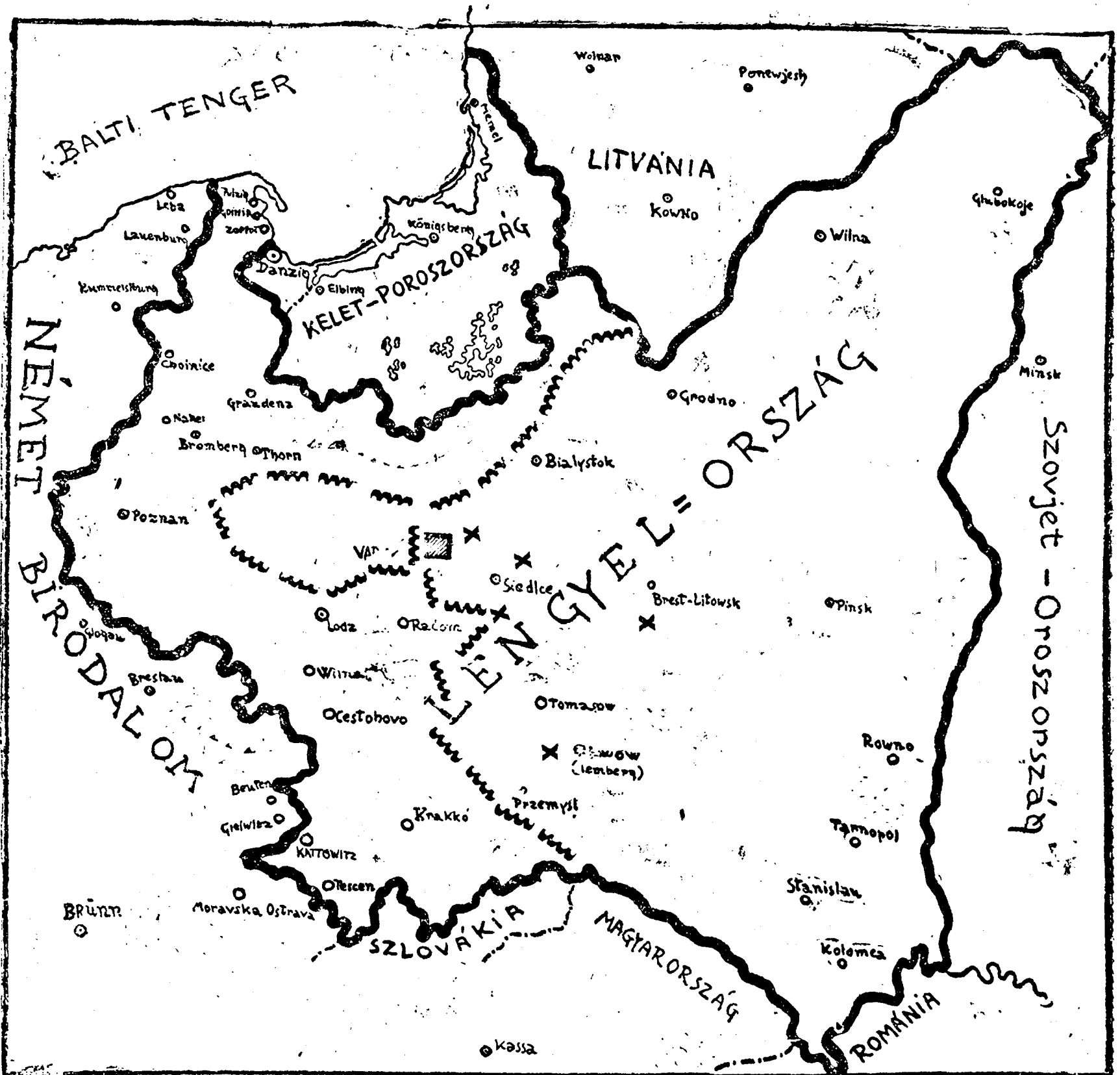
A déli arcvonalon a német csapatok egészen tehetetlenek, Gdynia kikötő változatlanul a lengyelek birtokában van. Kétségtelen tény, hogy Németország és Keletporoszország között csak tengeren tudják a németek az összeköttetést fenntartani, tekintettel arra, hogy a folyosón átvezető vasútvonalak a lengyelek birtokában vannak.

A lengyel nagyvezérkar ma reggel a következő hivatalos jelentést adta ki:

— A németek légi ereje továbbra is igen

A német-lengyel front alakulása

1939. szeptember hó 12-én este

JELMAGYARÁZAT: ~~~~~ = német előnyomulás kialakult frontja
 x x x = német légitámadások

Az elmúlt napon aránylag jelentéktelen hadmozdulatok történtek a német-lengyel fronton, amelyek közül a POSEN bevételéről szóló jelentés ad számot a tervszerű lengyel visszavonulás közeli befejezéséről. A harctér északkeleti szakaszán a harcok a NAREV-folyó északi kanyarjánál folynak: innen a német offenzíva frontja LOMZÁTÓL OSTROLENKA mellett halad le délnek VARSÓ felé, de onnan nyugatra kanyarodik, mielőtt elérné a modlini erődítménytől északra PLOCK és WLOCLAVEKEN át POSENTÓL keletre. Innen élesen újra keletre fordul és a KONIN-LODZ-SKIERNIEWICE szakaszon vonul át a VISZTULA keleti partvidéke felé. A frontnak ez a szakasza nyúlik ki sporadikusan VARSÓIG, amelynek keleti és déli külső részeit tartják megszállva a lerögzített német csapatok. E körfront közepén még keves harc dul az egyes hadtestek között, bár sorsuk megpecsételtnek látszik, mivel a német szárazföldi és légi gépesített osztagok elvágják minden összeköttetést a keletre szorult front és a bekerített rész között. LUBLIN és LEMBERG szenvedett ismételt légitámadást a heves VARSÓI légitámadásokon kívül. GDYNIA még lengyel kézen áll.

A nyugati angol-francia-német front aránylag mozdulatlan vasárnap óta: a német ellentámadások megállították ellenfeleik jelentősebb előhaladását.

goi csapatok létszáma nagyobb, mint volt 1914-ben. Franciaország most már tudja, hogy az angol csapatok is területén vannak. Ebben sohasem kételkedtek hogy ez bekövetkezik, de megijesztették mégis mély benyomást gyakorolt.

Elsüllyesztettek egy 9000 tonnás angol hajót

Londonból jelentik: (Dunaposta.) Az „Inverliffey” 9000 tonnás angol gőzöst elsüllyesztették. A hajó személyzetét egy amerikai gőzös vette fedélzetére. Német tengeralattjáró üldözöbe vett egy angol kereskedelmi gőzöst, annak azonban sikerült elmenekülnie.

Londonból jelentik: (Dunaposta.) A belügy-

minisztérium intézkedése értelmében ezen a don bocsássák őket. A menekültek száma meg héten döntenek, hogy a németországi és ausztriai menekülteket internálják-e, avagy szabadon engedik. A menekültek száma meghaladja az 50 ezret, ezek közül 35 ezer a zsidó menekült.

URANIA Telefon: 12-32.

MA SZEZONNYITO PREMIER!

Soha aktuálisabb, emberibb, megrázóbb és grandiózusabb nem volt még film!

„A MARNEI HŐS”

Bűn és erény, szeretet és gyűlölet, félelem és halálmegevetés a világháború szörnyű vérzivatarában!

A nagy német offenzíva, a MARNEI ütközet 25 éves évfordulója alkalmából...!

RAIMU, Jacqueline Porrel és a nagy német színész Albert BASSERMANN

Jegyelővét: d. e. 11-től. — Előadások: 5, 7.15, 9.30-kor.

„METRO”-híradó.

III.

A nemzetközi diplomácia újra munkában

Megelenkült az élet a külügyminisztériumokban

Berlin. Az elmúlt napokban állandó élénk érintkezés állott fenn Róma és Berlin között. Hétfőn Weissäcker német külügyi államtitkár és Aftolico berlini olasz nagykövét között folyt megbeszélés. Meg nem erősített hírek szerint a megbeszélések eredményeképpen Mussolini Angliához és Franciaországhoz üzenetet fog küldeni, amelyet Olaszország londoni és párisi nagykövete fog átadni a két nyugati nagyhatalomnak.

Páris. (Rador.) Daladier miniszterelnök kihallgatáson fogadta Románia, Lengyelország és Törökország párisi nagyköveteit.

Az olasz diplomácia erőfeszítései

London. Az angol lapok nagy figyelemmel kísérik Olaszország magatartását. Bizonyosra veszik, hogy az olasz kormány nem avatkozik be a

dolgok menetébe és érdeklődéssel követi a háború minden mozzanatát, hogy adott esetben döntő tényezőként lépjen fel a szárazföldön. Londonban úgy tudják, hogy az olasz diplomáciai tevékenység továbbra is a béke érdekében folyik.

Ciano gróf ma kihallgatáson fogadta Mackensen római német nagyköveteit. Ciano gróf és Mackensen hosszasan tárgyaltak egymással.

A Messagero és a Popolo d'Italia tudósítója Baselből írja, hogy a svájci nép nyugodtan nézi az események fejlődését, kivéve Baselt, ahol három határ találkozik egymással. Svájc felkészült, hogy bármi ellen megvédje semlegességét. Lehetségesnek tartják, hogy a Siegfried-, illetve a Maginot-vonalak elleni harcok végkifejlődése Saarbrücken vidékén és Baselnél történik meg.

A Messagero szerint

Betelezték Berlinben a német—szovjet katonai tárgyalásokat

Róma. A Messagero berlini jelentése szerint azok a katonai tárgyalások, amelyeket szeptember 3-án kezdtek meg Berlinben Németország és Szovjetország katonai bizottságai, befejezés előtt állnak. Lehet, hogy már holnap, vagy holnapután nyilvánosságra hozzák a tárgyalások eredményét. Arra nincs kilátás, hogy a tárgyalások egész anyagát közzé fogják tenni, de valószínű, hogy az általános eredményről tájékoztatják majd Európát.

A török külügyminiszter tárgyalása Potemkinnel

Moszkva. Nemzetközi politikai körökben nagy érdeklődést kelt SARACSOGLU török külügyminiszter moszkvai utazása. Török híradás szerint a külügyminiszter most adja vissza POTEMKIN szovjet orosz helyettes külügyi népbiztos ankarai látogatását. Moszkvai hivatalos körök szerint a szovjet arra törekszik, hogy Törökország pontosan határozza meg állásfoglalását, nehogy a kerületen létrejött angol—török egyezmény következtében kizárólag Anglia kapja meg a Fekete-tenger kulcsát.

Moszkva. A Pravda című lap tegnap vezércikkben foglalkozik a részleges szovjet orosz mozgósítással kapcsolatban. A lap azt írja, hogy ezt az intézkedést azért fogantatásították, hogy megvédjék az orosz határt a visszaözönlő lengyelektől.

Ha az orosz kormány megengedi a lengyel csapatoknak a határ átlépését, akkor megfelelő erők állnak majd rendelkezésre egymillió lengyel katonai leigyeztetésére és internálására.

Kanada nem küld csapatokat Európába!

Ottawa. A kanadai képviselőház második olvasásban elfogadta a hadikiadásokra szánt 100 millió dolláros hiteltörvényjavaslatot. A képviselőház 151 szavazattal 16 ellenében elfogadta azt a pótindítványt, mely azt kívánja, hogy Kanada ne küldjön csapatokat Európába.

Roosevelt akcióiban

Washington. (Rador.) Az amerikai kongresszust Roosevelt elnök rendkívüli ülészsakra hívja össze, hogy az Egyesült Államok semlegességi törvényét módosítsák. Az ülészsak időpontját még nem állapították meg, de beavatott körökben úgy tudják, hogy az szeptember 18-ika és október 8-ika között lesz. Az elnök 10 nap óta állandó érintkezést tart fenn a köztársasági és a demokratapárti vezetőkkel.

Borah Roosevelt ellen

Newyork. Borah szenátor a sajtó előtt kijelentette, hogy ő és hívei minden erővel Roosevelt ellen fog küzdeni, hogy meghiusítsa a semlegességi törvény módosítását. Roosevelt elnök ugyanis fel akarja függeszteni a hadviselők számára a fegyverszállítási tilalmat. Borah szenátor kijelentette, hogy ez az Egyesült Államokat véglegesen a háboruba sodorná.

Jugoszlávia egységes és bizakodó

Belgrád. Nikola Bernics jugoszláv közlekedésügyi miniszter tegnap beszédet mondott és ebben a következő kijelentéseket tette:

— Ugy vélem, Jugoszlávia számára az egyetlen lehetséges politika a tartós béke. Ennek alapvető része a semlegesség, ami azonban nem jelent gyengeséget, mert Jugoszlávia sohasem volt felszerelve annyira, mint most és a jugoszláv nép sohasem volt annyira egységes, mint most. Jugoszlávia tehát nyugodtan néz a jövő felé.

A diplomáciára is kiterjed a magyarországi új vízum-rendszer

Budapest. A magyar kormány, mint illetékes helyről jelentik, a néhány államnak engedélyezett vízummentességet felfüggesztette és minden államra általános beutazási és átutazási

vízumkényszert rendelt el. Németországgal, Svájcjal és Luxemburg hercegséggel szemben ez a vízumkényszer szerdán lép életbe, míg a többi állammal szemben szeptember 15-én, csütörtökön. Ez a rendelkezés az összes diplomáciai utlevelekre is szól.

Dán tiltakozás Londonban

Kopenhágából jelentik: (Dunaposta.) A londoni dán követ kedden tiltakozó jegyzéket nyújtott át Londonban az egyik dán közvéleményért angol bombatámadás miatt, valamint azért, mert az angol repülők ismétlően Dánia területe felett repültek keresztül. Bejelentette a követ, hogy Dánia kártérítésre tart igényt a bombák által okozott kár miatt. Angol részről kijelentették, hogy készek a kár megtérítésére, ha a dánok bebizonyítják, hogy a bombák valóban angol eredetűek.

Fegyveres svéd határvédelem

Stockholm. A svéd semlegesség megvédésére kirendelt haderők elfoglalták a részükre

Katonai diszpompával temették a lelőtt francia repülőtiszteteket

Berlin. (Rador.) A Német Távirati Iroda jelenti Karlsruheból: Azt a két francia repülőtisztet, akiket pénteken este légi harc során német terület felett megölték, hétfőn katonai diszpompával helyezték örök nyugalomra a karlsruhei főtemetőben. Egy német katonai különítmény kísérte a két koporsót a sírhelyig, hol a katolikus lelkész beszentelte őket, majd pedig néhány szóval megemlékezett a hős francia tisztokról, akik hazájukért estek el. A ka-

kijelölt helyeket. A svéd légvédelmi csapatok is teljes készenlétben állnak.

Szudán is hadat izent

Róma. Khartumi jelentések szerint angol-egyiptomi Szudán kormányzója kijelentette, hogy Szudán hadállapotban van Németországgal.

30 esztendő óta alkalmazott SZÉPÍTŐ RECEPT

AMELY BESZONNYITOTTAN KIFOGÁSTALAN ARCBŐRT KÖLCSÖNÖZ

Íme a bevált módszer, amely a durva bőrt puhává, fehérré és bársonyossá teszi; megszabadít a fekete pontocskáktól, a kitágult pórusoktól és csodálatosan bájos arcbőrt kölcsönöz. Egy hírneves színész használta ezt a módszert ifjúsága megőrzésére és még 70 éves korában is fiatal lányok szerepét játszotta. Vegyítsen össze egy rész purifikált tejkremet (pancreatinnal átítatva) egy rész sterilizált faolajjal, ezután keverje össze az egészet két rész finom krémmel. Az Ön gyógyszerésze is meg tudja csinálni ezt a keveréket, azonban kis mennyiség előállítására igen sokba kerül. A fehér színű (zsírtalan) Tokalon krém purifikált tejkremet tartalmaz, amely sterilizált faolajjal a bőr táplálására készült. Ez az igazi bőrtápláló szer! Táplálja a bőrt és bámulatosan puhává teszi, visszaadja fiatalos üdéséget. A fenti fényképen látható fiatal hölgy a következőket írja: „Nem hittem saját szememnek! Miután három napon át használtam a Tokalon krémet, arcbőröm teljesen tisztá, szép és üde lett”. Próbálja ki a Tokalon krémet (nem zsíros) ezt a híres szépségreceptet, amelynek hatását hosszú esztendők sikeres kísérletei bizonyítják. Ma, a világ minden táján az asszonyok milliói használják rendszeresen minden reggel. A Tokalon krémmel az eredményt garantáljuk, ellenkező esetben Ön visszakapja pénzét. Most tubusban is kapható Lei 45. — től.

CORSO:

Minden szülőnek és gyermeknek kötelessége megnézni. A nagy mesemondó Mark Twain örökbecélű regényének

„Tamás urfi kalandjai”

Csütörtökön premier!

színes, remekbe készült filmváltozatát.

Szünetben fellép a világhírű CIANKAN kínai akrobata.

A horvát—szerb megegyezés

A lengyel—német háboruskodás sorsdöntő eseményei között a közvélemény nem tulajdonít elég nagy fontosságot annak az eseménynek, amely több mint 20 éves vívódás után a szerb és horvát lakosság között létrejött.

A szerb és horvát ellentét kül- és belpolitikailag egyaránt megrendüléssel fenyegette Jugoszláviát. Az egész országa belső fejlődése másként alakult volna, ha a két testvér-nemzet között nem tör ki a háborúság. Ha az ellentétek továbbra is elmélyülnek, Jugoszlávia külpolitikailag is belesodródott volna a legmesszebbre menő következményű bonyodalmakba. A jelenlegi nyugtalanító helyzetnek eddig még ugyyszólván egyetlen kedvező eseménye, hogy siettetve a jugoszláv belső válság immár véglegesnek látszó megoldását.

Az elvi megegyezés Cvetkovics miniszterelnök és Macsek között még ez év április első felében létrejött. Az európai sajtó örömmel jelentette be a tényét. A hírek azonban koraiak voltak. A régens nem hagyta jóvá a megegyezést és most utóterv szerint Horvátország és Szerbia két egymással társas viszonyba került önálló állam lett volna, a legszorosabb perszonális viszonyban. Dacára annak, hogy a tervezet kifelé teljesen kihangsúlyozta Jugoszlávia egységes és oszthatatlan jellegét, fennállott az aggodalom, hogy a gyakorlatban külpolitikai zavarokat is eredményező félreértések származhatnak. A régens utasítására egy jogász-bizottságot létesítettek, amely négy hónapi tanácskozás után megtalálta a formulát, amelyet Pál régens is magáévá tett. Ennek eredményeképpen a jugoszláv kormány átalakult, Macsek négy társával belépett az új kormányba.

Őt dekrétum szabályozza most már a továbbiakat. Az első dekrétum életbe lépteti az önálló horvát bányságot, mely áll a Száva-kerület, a tengerparti-kerület (Dubrovnik-Raguza) és más két kerület (Bosna-Bánság) egyesítéséből. Az új horvát autonóm bányság valamivel nagyobb, mint volt a horvát-szlóven-dalmát terület, összesen 66.393 négyzetkilométer. Lakosainak száma 4 millió 423 ezer, ezekből 3.216.000 horvát, 886.000 szerb. A horvátok között szerepel 164.000 boszniai mohamedán is. Felekezetiileg így oszlik meg a terület: 74,8 százalék katolikus, 20 százalék ortodox, 0,7 százalék protesztáns, 4 százalék mohamedán, 0,5 százalék izraelita.

Az idevonaftkozó dekrétum külpolitika, nemzetvédelem, pénzügy, külkereskedelm, vallásügy, bányászat, szállítás, belső és külső állambiztonság tekintetében Belgrádnak tartja fenn a központi hatalmat. Egyéb tekintetben a horvát bányság saját tisztviselőivel gyakorolja az autonómiát. A hatalom gyakorlása a király nevében történik, a bányság törvényhozó testülete a sabor, amelyet általános és titkos szavazati jog alapján választanak meg.

Egy másik dekrétum Horvátország bánjává Ivan Kubacsicsot nevezi ki, a horvát parasztpárt alvezérért.

A többi dekrétumok a szerb-horvát egyezmény életbe lépésének első intézkedéseire, a szkupcsina és szenatori testület feloszlatására, az új választások kiírására, a diktatura maradványainak eljuttatására, a sajtó és gyülekezés szabadság helyreállítására stb. vonatkoznak.

Macseket és Cvetkovics miniszterelnököket Pál régens a Fehér-sas nagykeresztjével tüntette ki. A rekonstruált kormányban Macsek, mint miniszterelnök-helyettes vesz részt. Az új kormányban benne vannak Trobar, aki a legszélsőségesebb autonomista volt, Budissavlievics, aki 1927-ben a horvát parasztpárt bevonásával létrehozta a zágrábi demokráta-paraszt koalíciót.

Összegezve a kiegyezés eredményeit, Jugoszlávia szempontjából a következő tanulságok vonhatók le:

1. Nincs az a belső népi ellentét, amely kölcsönös jóakarattal ne volna megoldható.

2. A legszélesebb körű autonómia megadása is lehetővé teszi, hogy az ország vitális érdekei központositva legyenek.

3. A népi autonómiánál alkalmasabbnak bizonyul a területi autonómia, úgy az egész ország, mint a regionalizmus szempontjából.

4. A belső béke helyreállításával a kormányzat megszünteti a demokrácia érvényesülését akadályozó összes korlátozásokat.

A távol állónak kétségtelenül az a benyomása, hogy a horvát-szerb évtizedes ellentét kiküszöbölésével Jugoszlávia megerősödve került ki.

2 NAP MULVA

Két nap mulva lesz az

ÁLLAMI SORSJÁTÉK

III. osztályának a huzása.

A SZERENCSE MOSOLYOG ÖNRE

Belgium korlátozásokat rendelt el a polgárság élelmiszer-ellátásában

Brüsszelből jelentik: A Havas-iroda közlése szerint a belga hatóságok a rendkívüli nemzetközi helyzetre való tekintettel bizonyos korlátozásokat vezetnek be az élelmiszerellátás tekintetében. Ehhez tartozik az is, hogy a polgárság részére napi kenyéradagokat állapítsanak meg. A tervezet szerint a felnőttek részére 350, míg a gyermekeknek 250 gramm kenyeret vásárolhatnak személyenként.

Véres harcok Mandzsuriában a japán és a szovjet-csapatok között

Mindkét részen modern, motorizált katonai osztagok vesznek részt a hadműveletekben

Newyorkból jelentik: Az amerikai lapok keddi számaikban részletes tudósításokban számolnak be azokról a véres harcokról, amelyek Mandzsuria határán folynak a japán és a szovjet csapatok között. A lapok megállapítják,

hogy az Amerikába érkezett, eddig még ellenőrizhetetlen hírek szerint az utabban kirabolt ellenségeskedés hatalmas arányokat öltött. Mindkét részről motorizált csapatok vesznek részt a harcban, amelynek során főleg a japánok szenvedtek nagy pusztulást.

FORUM filmszínház. Telefon: 20-10.

MA PREMIER!

Az utóbbi évek legsikerültebb és legnagyobb kalandorfilmje

„ZORRO”

John Carroll, Helen Christian és Noah Berry-vel.

Előadások: 5, 7.15 és 9.30-kor.

Józseffalváért ...!

A porából feltámasztott bukovinai magyar falu, Józseffalva, beszédes tanubizonyosága az élniakarásnak az összetartásnak, amelynek szép megnyilatkozásaként továbbra is érkeznek adományok a tüzkárosultak felségélyezésére. A mai napon S. I. 50 lelt és „Szent Antal nevében B. E.” szintén 50 lelt luttatott el kiadói hivatalkához és ezt az összeget eddig rivi-tésüinkből befolyt 32.130 lelt összesen tehát 32.230 lelt továbbítottunk eddig rendeltetési helyére.

— A Telefonszolgálat a nemzetközi telefonössze-kötésekről. Bucurestiből jelentik: A Telefonszolgálat jelent, hogy a nemzetközi telefonkapcsolatok a rendes mederben fennállnak. Kivéve Angliával, Franciaországgal és Lengyelországgal. A városközi telefonkapcsolatok is teljesen normálisak.

— **KIMUTATÁS A VATIKAN VÉDŐERSE-GÉRŐL.** Rómából jelentik: Érdemes kimutatást kö-zöl az „Osserva-tore Romano” a 44 kimentár ki-ker-désű pápai állam hadseregéről. A kimutatás sze-ri-nt a Vatikánvárost négy csapat védelmezi: a svájci testőrség, a nemesi gárda, a palotaőrség és a karabinerik. A svájci testőrséget a XV. század-ban szervezték meg és annak II. Gyula pápa alatt 400 tagja volt. Jelenleg 100 katonából áll a svájci testőrség, melynek tagjait svájci katolikusok kö-zül toborozták. A testőrök három évig szolgálnak a pápai államban. Fehér, piros csikos, arannyal dí-sített egyenruhájuk Michel Angelo térvei szerint készült. A nemesi gárda 40 tagja a római arisztokratáciából került ki. Ők védik a pápa lakosztályait. A palotaőrség 400 emberből áll. A karabinerik a vatikáni palota külső területét védik. A pápai ál-lamban a kis hadsereg sok véres harcát vívotta a múltban. A Vatikán egyik termésében valósgos muzeumot rendeztek be a hajdani svájci gárda há-borúinak emlékeiből.

— Szombaton: Sportul Studentesc—Gloria-mérkő-zés. Szombaton bonyolították le a Sp. Studentesc—Gloria CFR-mérkőzést. A nemzeti bajnoki bizottság ha-tározata értelmében a Sp. Studentesc—Gloria CFR-mérkőzést szombaton bonyolították le Bucurestiben. mig vasárnap a Rapid az Unirea Tricolorral a Venus pedig a CAMT-al mérkőzik.

— Aradi munkásleány öngyilkossága. Kedden arról értesítették az aradi rendőrséget, hogy Márkus Mária 25 esztendő aradi munkásleány öngyilkosságot kísé-relt meg. Az életunt felhasználta azt az alkalmat, hogy szülei eltávoztak otthonról és több luminálpasztyillát vett be. Az öngyilkossági kísérletet a hazatért hozzá-tartozók fedezték fel. akik a mentőkkel a központi kór-házba szállították Márkus Mária-t, akit ápolás alá vet-tek. Miután eszméletét még nem nyerte vissza, a rend-őrség még nem tudta kihallgatni arra vonatkozólag, hogy miért akart megválni az élettől.

Az új céhtörvényjavaslattal foglalkozott a parlamenti magyar csoport

Több módosítást javasolnak a magyar képviselők a törvénytervezeten

Nagyvárad. Az új céhtörvény-tervezet hétfőn került a parlament és a szenátus egyesített bizott-ságá elé. Ezért a parlamenti bizottsági tárgyalást megelőzően a Magyar Népközösség gazdasági szakosztályának vezetősége szombaton délután Ko-lozsváron érkekezletet tartott, hogy véglegesen meg-állapítsa az érkekezlet elveket, amelyek a törvény-tervezet bizottsági tárgyalásán a magyar kisebbségi lakosság, elsősorban az iparosok, kereskedők és munkások érdekében ki kell harcolni. Az érke-kezleten résztvettek a parlamenti csoportnak azok a képviselői, akik az iparosok, kereskedők szakmal-megbizásából kerültek a parlamentbe, a Népközös-ség gazdasági szakosztályának vezetői és a Ko-lozsvárra behívott más szakemberek.

Az érkekezlet a céhtörvénnyel kapcsolatban a következő általános elveket szegezte le: 1. Is-merjék el az eddig létező s ezután alakítandó ki-sebbségi iparos és kereskedő egyesületek szabad működését. 2. Biztosítani kell, hogy a céhek ve-zetőségében a kisebbségi elem aránylagosan és pe-dig szigorúan szavazati arány szerint helyet kap-jon úgy a tartományi céh központban, mint a megyei fiókegyesületekben. 3. Biztosítani kell az anyanyelv szabad használatának jogát a céh minden szervének ülésén, hogy a kisebbségi ma-gyar iparos a saját anyanyelvén terjeszthesse elő kívánásait. 4. Mindenütt, ahol a törvény olyan kifejezést tartalmaz, hogy a Nationalité szó nem alkalmazható, hanem nemzetiségre magya-rázható, a törvényben tisztázandó, hogy ez a szó állampolgárságot jelent és nem népi eredetű. 5. Kívánjuk, hogy engedélyezzék az országos Ma-gyar Iparos Egyesület létesítését, mely hivatva lesz a magyar iparoság különleges érdekeinek megvédésére és érvényre juttatására.

Ezek az általános elvek, amelyek a céh-tör-vénnyel kapcsolatban keresztül viendők, ezenkívül

A jövődjő új, korszakot nyitó energia-forrása: az Urán-gép!

Utban az atomenergia fe' szabadítása felé — Az atomrombolás jelentősége a tudomány és a gyakorlat szempontjából

A természet-tudománynak az az új világa, ame-lyet a fizikai kutatások a XX. század első három évtizedében meghódítottak: az atomok világá. Hála a tudomány nagy eredményeit népszerűsítő könyveknek és sajtónak, ma már a laikusok is tud-ják, hogy az atomban — az elemek végső, oszt-hatatlanak hit legkisebb egységében — kicsinyke atom-mag van. Ennek átmérője körülbelül az atomátmérő századrésze. Az atom-magot — akár-csak a napot a naprendszer bolygói — elektronok-nak egész serege veszi körül.

Az elektronok tömege pedig olyan elenyészően kicsiny, hogy a majdnem az atom egész tö-megét magában egyesíti. Az atom-mag parányi vl-lága maga is összetett. Heisenberg 1932-ben foly-tatott kutatásai óta ismeretes, hogy az atom-mag alkotórészei protonok és neutronok. A proton nem más, mint a legkisebb elemnek, a hidrogénnek atom-magja. Régebbi tanulmányainkból tudjuk, hogy a hidrogén tömege és pozitív töltése — egy-ségnek számít: azaz tömeg (atomsúly) 1 és töltés 1. Az atom-mag másik életelőleme: a neutron nem más, mint hidrogén atom-mag, elektronos töltésé-nek mértékét a benne foglalt protonok száma ha-tározza meg. Az elektron töltése ellentétes a pro-tonéval. Ha tehát az atom épp annyi elektront tar-talmaz, mint ahány proton az atom-magban van, az atom kis mikrokozmoszának töltése semleges, ami az anyagnak általában természetes állapota.

Irtózatoss energiák az atom-magban

Az atom-mag töltésétől függ tehát az elektron-rendszer szerkezete s természetesen az atom vegyl-karaktere is. Minden kémiai elemhez bizonyos meg-határozott atom-mag töltés járul. Így a Hidrogén töltése 1, a Héliumé 2, a Lithiumé 3 s ez a szám így nő az atomsúly szerint a nehezebb elemig, az Uránig, amelynek megtöltése 92 proton. Az Urán esetében a 92 protonhoz még 146 neutron járul s így tömege (atomsúlya) 238.

A legnehezebb elemek, az Urán, a Rádium, horium atom-magjai azonban nem állandók, ha-nem az idők folyamán az úgy nevezett alpha-részecskék nem mások, mint a Hélium atom-mag-

jai, amelyek 2 protonból és 2 neutronból állanak. De széteshetnek ezek a fenti elemek az úgynevezett beta-sugárzás esetén is. Ilyenkor a magban nagy sebességű elektronok. Némely atom-magban pedig a protonról leválhatik egy-egy elektron és kiszállhat a magból nagy sebességgel, mint a rá-dióaktív sugárzás esetében.

Lord Rutherford 1919-ben első ízben kísérlete-zezt az Urán, hogy ford alpha-részecskéket, azaz a Hé-lium atom-magjait arra használjon, hogy velük más, lazább szerkezetű atom-magvakat bombázzon és átalakulásra kényszerítsen. Lord Rutherford egyik kísérlete a következő volt: a nitrogént rádió-aktív vegyület alpha-részecskéi hatásának tette ki. Az alpha-részecskék a nitrogénatom-magjával való összeütközésükben egyesültek, de hihetetlenül rövid idő múlva ismét szétváltak, azonban nem eredeti alkotórészeikre, azaz nitrogénra és héliumra: hanem oxigén-atom-magra és egy potronra. Sikerült te-hát egy kémiai elemet másik elemmé átváltoztatni s ezzel a történelmi jelentőségű kísérlettel valóra vált az alkímisták álma. És megkezdődött a ké-mia és fizika történetének legújabb fejezete.

Az idők elégésénél a következő vegyi folyamat-játsszék le: A szén oxigénnel egyesülve szén-oxidá. Közben hő alakjában energia szabadul fel. Eppigy szabadul fel energia az atom-mag átalakulásakor. Ez az energiaforrás azonban milliószorosan na-gyobb, mint minden eddig ismert vegyi folyamat. Annál szabadul energiát a gyakorlatban is ki lehessen használni, egyelőre legyőzhetetlennek látszó nehézségei vannak. A tudomány azonban már birkózik ezeknek a nehézségeknek és akadá-lyoknak leküzdésével.

Terni olasz fizikus 1934-ben végzett kísérletei rend-jén Urán-vegyületeket bombázott neutronokkal. A kísérlet eredménye egy új rádióaktív anyag lett, ame-lyet Transurán névre kereszteltek. Csak hogy az ellen-őrző kísérletek során Meitner és Strassmann német tudósok kimutatták, hogy nem új elem keletkezett, hanem az Urán alakult át — Báriummá. Ez volt víz-szont az első eset amikor az „atomrombolás” fogal-ma megvalósítást nyert. A világ minden államában fel-figyeltek az új állomásra és a tudományos munkák egész serege ismertette az újabb eredményeket. Ezek-hől ma kétségtelen, hogy a neutronokkal bombázott Uran atom-magja Báriummá, Kryptonná, Strontium-má, Xenonná és egész sereg más hasonló elemmé ala-kul át.

Az atomrombolás

Egyelőre csak elméleti szám adatok világítják meg az Urán atom-magjának szétrombolásnál keletke-ző energiák irtózatoss nagyságát. Egy köbméter Urán-szurok árc súlya 4.2 tonna és ez a tömeg 9000 billió-szor billió Urán atom-magot tartalmaz. Emberi elmé-vel elképzelhetetlen mennyiség. Ekvellen Urán atom-mag átalakulásakor 3 billió méterkilogramm energia szabadul fel, az egész mennyiségnél tehát 27.000 billió méter kilogramm. Mire képes ez az iszonyú erő? Nos, ha egy billió kilogramm ez az energia elme arra, hogy ezt az iszonyú vizitomeget 27 ezer méter magasra, a sztratoszférába dobja fel!

S az Uránban rejlő eme hihetetlen erőforrás ki-aknázásának nehézségei között első helyen áll az, hogy rendkívül nagy Urán-mennyiségre van szükség. A másik nagy nehézség az, hogy a felszabaduló neu-tronok robbanásszerű gyorsasággal válnak el az atom-magtól. A robbanás körülbelül ugyanolyan, mint egy tűzhányó kiforrése. A gyakorlati kihasználás szempont-jából szükséges volna a folyamat meglassítása. S ezen a területen francia fizikusok szerettek nagy ér-demeket, amikor rájöttek arra, hogy Kadmium és víz hozzáadásával a folyamat lassabbá válik és az Urán-ból is kisebb mennyiség szükséges.

Ha 4.2 tonna Uran oxidot 56 gr. Kadmiummal és 280 liter vízzel kevernek olyan hatalmas energia sza-badul fel, hogy abból a német birodalom egy évi áram-szükségletét el lehetne látni.

Csak hogy ezek az Urán-gépek egyelőre elgondol-sock. Eddig még nem valósították meg. Ez még egy-előre álom, amelynek valóraváltása érdekében a tu-domány és a technika uttörői semmiféle áldozattól nem riadnak vissza.

Évtizedek, esetleg évek munkája talán ezt az ál-mot is valóra váltja s az ember szellem utra gvöl-met arat az anyag fölött. Az emberiség új erőforrá-sok birtokába jut.

Nagy kérdés, hogy az új erőforrások a rombolás-vagy az építés szolgálatában töltik-e majd be rendel-tetésüket.

INSPEKCIÓS GYOGYSZERTÁRAK:
VOJTEK gyógyszer-tár, Bulev. Regina Maria
DANCIU gyógyszer-tár, Piata Mihai Viteazul
BERNÁTH gyógyszer-tár, állomással szemben.
BERGER gyógyszer-tár, Saguna-ut.

SPORT KÖZLÖNY

Osszeállították az országos atléta-válogatottat az athéni Balkán-játékokra

Bucuresti. A szombat-vasárnapi országos atlétikai bajnoki verseny után az atlétikai szövetség ülést tartott, amelyen kijelölte az Athénban lebonyolításra kerülő Balkán Játékokra a román atléta válogatottat. A válogatott csapat a következő:

100 m.: Cristea, Moinea.
200. : Kiss, Iordache.
800 m.: Kiss, Talmačiu.
1500 m.: Kiss, Radu Ionita.
5000 m.: Dinu Cristea, Radu Ionita.
10000 m.: Dinu Cristea, Gáll.
110 m. gát: Maesciuc, Negru.
400 m. gát: Maesciuc, Kiss.

Magasugrás: Yost, Stoichitescu.
Távolugrás: Stoichitescu, Moinea.
Rudugrás: Eilhardt, Dragomir.
Hármasugrás: Calistrat, Kreisel.
Súlydobás: Schullery, Gurau.
Diszkoszvetés: Havaletz, Schullery.
Gerelyvetés: Vamanu, Csáklány.
Kalapácsvetés: Biró.
Tízpróba: Krupka, Csáklány.
3000 m. akadály: Dinu Cristea, Radu Ionita.
Maraton: Gáll, Tarjareanu.
4x100 m. váltó: Moinea, Cristea, Rosu, Coracu.
4x400 m. váltó: Kiss, Iordache, Acsay, Ludu.
Olimpiai váltó: Kiss, Iordache, Cristea, Moinea.

HETI MŰSOR

Vasárnap folytatódnak a küzdelmek a nemzeti bajnokság A) csoportjában is, de nem szünetelnek a B) ligában és a kerületi bajnokságban sem. A teljes vasárnapi labdarugó-műsor az alábbi:

NEMZETI BAJNOKSÁG: AMTE—Juventus, Venus—CAMT, Carpati—Victoria, Rapid—Unirea Tricolor, Ripensia—UDR, Sp. Studentesc—Gloria CFR.

B) LIGA II. CSOPORT: Jiu—Gloria, Kinizst—Vulturii, CFR Simeria—CFR T. Severin, Mica—Minerul, Sparta—Electrica.

KER. I. OSZTÁLY: ATE—Transilvania, Titanus—Egyetértés, Olimpia—Banatul, Unirea—Astra, Gaiana—Tricolor.

IFJUSÁGI BAJNOKSÁGOK: Gloria—Crisana, Unirea—AAC, Astra—Transilvania, Fortuna—Egyetértés, ATE—Hakoah, AMTE—Tricolor, Olimpia—Titanus.

Ugyis csak egy kapából!

Bucurestiben bonyolították le a 20 kilométeres gyalogló bajnoki versenyt, amelyen Vasile Firea győzött 1 óra 40 p. 35 mp.-es idővel. Az ifjúságiak csoportjában Iorgulescu gyalogolt elsőnek célba. Ideje 2 óra 08 p. 50 mp.

A nemzeti bajnokság B) csoportjának állását az Aradot érdeklő csoportban közöltük, a többi csoportokban a következő csapatok állnak a táblázatok élén: I. csop.: Tricolor CFPV, III. csop.: Crisana, IV. csop.: Macabi (Bucuresti).

A magyar bajnokságban vasárnap a következő mérkőzések szerepelnek műsoron: Ujpest—Bocskai, Hungaria—Kispest, Nemzeti—Taxisok, Gamma—Elektrómos, Szeged—Ferencváros, Haladás—Törökvis, Szolnok—Kassa.

O Tănăsescu nyerte a nagyváradi teniszversenyt. Nagyváradon a Macabi nagyszabású teniszversenyt bonyolított le, amelyen több bucuresti-i versenyző vett részt. A férfi egyes versenyt Tănăsescu Constantin nyerte, aki a döntőben 6:4, 6:3 arányban győzte le M. Badint. A női egyes döntőjében Bereczky-Berescu Magda győzött 6:2, 6:2 arányban Popperné Zizovits Lenke ellen.

O A LABDARUGÁS SZAKSZERŰ ISMERTETÉSE. Széles körökben ismert aradi sportember, Glück Andor, humoros sportkönyvet jelentetett meg, amely pár nappal ezelőtt hagyta el a sajtót. „Ne tessék komolyan venni, hogy ez a labdarugás szakszerű ismertetése”, olvashatjuk az izléses könyv címlapján olyan formán, hogy „ne tessék komolyan venni, hogy ez egészen apró „a labdarugás szakszerű ismertetése”, pedig nagy betűkkel látható. A pompás humorérzékkel megírt több mint ötven oldalas könyv kifiguráz mindent, ami a labdarugósporttal kapcsolatos. A játékosokat, szurkolókat, egyesületi vezetőket, bírókat, sőt magukat a szabályokat is. Rendkívül érdekes és mulatságos olvasmány mindenki számára, aki szereti a labdarugósportot.

O Auer Ricsi hat hónapig harc képtelen. Auer István, a bucuresti-i Rapid kifutó edző-játékosa a vasárnapi Venus elleni barátságos mérkőzésen Sferával való összecsapás után megsérült és előreláthatólag hat hónapig nem szerepelhet. A Rapidnak súlyos veszteséget jelent Auer Ricsi harc képtelensége.

O Aradi játékosok sikeres szereplése a NAC csapatában. A nagyváradi AC csapatában két Aradról elszármazott játékos is szerepel: Müller, az ATE hátvédje, valamint Madács, az Unirea csatára. Mindketten szerepeltek vasárnap a Craiovan elleni mérkőzésen, amelyet, mint ismeretes, a NAC 4:1 arányban nyert meg. Az Estülap a következőket írja a két aradi futballistáról: „A közvetlen védelemben Müller volt a legjobb, Madács intelligens, nyugodt játéka kellemes meglepetés volt számunkra”.

O Uj világrekordot futott a finn Tamila a 25 kilométeres futásban. Ideje 1 óra 21 p. 17 mp., a régi világrekord 1 óra 22 p. 28.8 mp.

O A Magyar Atlétikai Szövetség vasárnapi versenynének főbb eredményei: 200 m. L. Görkői 22.4 mp. 1500 m.: 1. Hires 4 p. 02.4 mp. Súlylökés: 1. Némethi 14 m. 50 cm., 2. Darányi dr., diszkoszvetés: 1. Józsa dr. 46 m. 40 cm., magasugrás: 1. Gáspár 182 cm., hármasugrás: 1. Dusnoki 14 m. 05 cm. Itt említjük meg, hogy a budapesti MAC szombati atlétikai versenyén a gerelydobást Várszegi MAC 64 m. 85 cm.-el nyerte. 2. Rákhegy ARAK 63 m. 56 cm.-el. A 3000 méteres akadályversenyben Szilágyi győzött 9 p. 36.8 mp.-el. Csaplár 9 p. 53.2 mp.-t futott.

Csáky magyar külügyminiszter visszatért Berlinből Budapestre

Az Aradi Közlöny vasárnapi (számában közöltük a Reuter-iroda jelentését, amely szerint gróf Csáky István magyar külügyminiszter külföldre utazott. Most már más lapok is közlik Csáky utazásának híreit. A Rador jelentése szerint Csáky István pénteken már vissza is utazott Budapestre.

A magyar külügyminiszter a német kormány tagjaival folytatott tanácskozásokat. Illetékes magyar körökben sem meg nem erősítették, sem meg nem cáfolták a Reuter és a Rador egybehangzó jelentését.

Márton Aron erdélyi róm. kat. püspök beadvánnyal fordult a kisebbségi minisztériumhoz a felekezeti iskolák növendék-létszáma felemelésének érdekében

Bucurestiből jelentik: Nemrégiben megjelent egy rendelet, amelynek értelmében ezután csak negyven tanuló lehet egy tantérben egy tanteremmel foglalkoztatni. Tekintettel arra, hogy ez évben az egyes kisebbségi iskolákban a létszámon felül jelentkezők növendékek, Márton Aron erdélyi római katolikus püspök még augusztus 22-én beadványt intézett ebben az ügyben a kisebbségi minisztériumhoz s kérte, hozzanak ideiglenesen egy olyan intézkedést, hogy az egyes iskolák annyi növendéket vehessenek fel erre az iskolai évre, amennyire engedélyük van. Gyárfás Elemér dr. ebben az ügyben hétfőn megjelent a kisebbségi minisztériumban és megsürgette a kérdés elintézését.

Lelkesen veszi ki részét Aradváros asztalos-ipari társadalmi Józseffelva ujjáépítésének munkájában

Reinhart Gyula válasza a Magyar Népközösség kolozsvári központjának felhívására

Amint az Aradi Közlöny hírül adta, május 24-én a Magyar Népközösség Társadalmi Szakosztálya levelet intézett Erdély néhány tehető asztalosához és butorgyárosához azzal a kéréssel, hogy a városukban lakó többi asztalos segítségével és munkájával járuljanak hozzá a felépítendő józseffelvai házak asztalosmunkájának elkészítéséhez. Sokat kért a Népközösség, mert azt kérte az iparosságtól, amiből él: a munkáját, az idejét — ingyen. Mindössze az ajtó és ablakszárnyak méreteit és tervrajzát küldötte el. A felhívás mégsem maradt a pusztába kiáltó szó. A beérkezett válaszok közül itt közöljük Reinhart Gyulának az aradi asztalosok nevében a Magyar Népközösség Társadalmi Szakosztálynak intézett levelét:

20 darab kisebb ajtó 190x70 cm. méretű szárny, továbbá 40 darab ablakszárny elkészítésére díjmentesen, az ezekhez való faanyag beszerzésére külön gyűjtést intéztünk és így ez a mennyiség teljesen díjmentesen áll itt rendelkezésre 10—12 napon belül.

— Kérem a díjmentes elszállításra szükséges fuvarlevelet cirka 2500 kg. súlyban nekem mielőbb megküldeni, hogy a munka elkészültével azonnal feladhassuk. A részletes számolást, amit a Magyar Népközösség aradi elnökének közreműködésével fogunk megtenni, elküldjük a szállítás alkalmával. Szíves üdvözléssel:

Reinhart Gyula s. k.

Óriási arányú moztüz 40 halottal és 80 sebesülttel

Athón, Lemnos szigetén egy nagy moztüz tegnap az esti előadás során tüz támadt, amely rövidesen óriási méreteket öltött. Az egész színház leégett. Negyven ember meghalt, 86 megsebesült.

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY

Jelentősen emelkedett a Jegybank kereskedelmi váltótárcája

Augusztus hónapban rekordot ért el a kereskedelmi váltótárca összege

Legutóbb érdekes kimutatás jelent meg a Banca Nationala hitelpolitikájáról. A kimutatás rávilágít arra, hogy az elmúlt 18 hónap folyamán, amikor a nemzetközi feszültség egyre fokozódott, a Banca Nationala százszázalékban igyekezett megfelelni a rendkívüli helyzet adta és a belföldi piac által megkövetelt körülményeknek.

A Jegybank kereskedelmi váltótárcája éven át 5 és 6 milliárd lei között mozgott, az elmúlt év márciusa óta azonban állandóan emelkedett. Két évvel ezelőtt, 1937. decemberében a Banca Nationala kereskedelmi váltótárcája 5 milliárd 842 millió leit tett ki, 1938. decemberében, tehát egy év múlva már 11 milliárd 526 milliót, ez év júliusában 10 milliárd 968 milliót, míg a Banca Nationala augusztus

26-án közzétett kimutatása szerint 13 milliárd 902 millió leit.

Megállapítható, hogy a fenti összeg legjelentősebb részét az ipar kapta.

A mezőgazdasági váltótárca az évek során fokozatos csökkenést mutat és míg 1934. decemberében 2 milliárd 946 millió leit tett ki, 1938. decemberében már 1 milliárd 776 millió leire csökkent és 1939. júliusában 1 milliárd 469 leit ért el.

Ugyancsak a Banca Nationala legutóbbi kimutatása számol be a Jegybank arany-készletéről is. Ebből kitűnik, hogy ez év folyamán a Banca Nationala aranykészlete 18 milliárd 190 millió leiről 20 milliárd 267 millió leire emelkedett.

Amerika továbbra is vesz aranyat

Az Egyesült-Államok Franciaországtól és Angliától azon fáradoznak, hogy folyóssák kereskedelmi műveleteiket Angliával és Franciaországgal

Washington. A Morgenthau pénzügyminiszter a sajtóértekezlet során kijelentette, hogy az amerikai kincstár továbbra is vesz aranyat Franciaországtól és Angliától és el is ad nekik. A hármassérvényben ma radása előmozdítja a tárgyalásokat abban a kérdésben, hogy az Egyesült-Államok Franciaországgal és Angliával a lehetőség szerint rögzítsék le árucserforgalmukat. Hangoztat-

ta, hogy a hármassérvény fenntartásával, az amerikai üzletember minden nehézség nélkül folytathatja kereskedelmi műveleteit a két nyugati hatalommal. Az amerikai kincstári hivatal igyekszik a hadviselőkhöz továbbra is hitelüzleteket kötni még pedig a semlegeségi törvényben engedélyezett rövid lejáratú rendes kereskedelmi viszonyok keretében.

Calinescu Armand miniszterelnök

kihallgatáson fogadja a gabonakereskedőket

Bucuresti. A jelentés szerint Armand Calinescu miniszterelnök a hét folyamán kihallgatáson fogadja a gabonakereskedők képviselőit. A küldöttség emlékiratot nyújt át a miniszterelnöknek a gabonakereskedelem időszerű kérdéseivel kapcsolatban.

Az erdélyi fatermelők jelen'ékeny szállítmánya rekordot meg Danzigban és Hamburgban

Kolozsvár. Augusztus második felében az erdélyi fatermelők jelentékeny áru-mennyiségeket adtak el angliai rendeltetései. Az eladott készletek elszállítása részben megkezdődött. A fát vagonokba rakták és utnak indították részben Hamburg, részben Danzig felé, ahonnan hajón kellett volna tovább szállítani az angol kikötők felé.

A lengyel-német háború kitörése, majd az angol hadüzenet ezeket a szállítmányokat jórészt a német kikötőkben találta. Az erdélyi exportőrök most abban az irányban próbálkoznak eredményeket elérni, hogy a megrekordt árukat német cégeknek adják el.

— A Magyar Nemzeti Bank új armeteket helyez forgalomba. A Banca Nationala értesítést kapott arról, hogy a Magyar Nemzeti Bank új ezüst egypengősöket és bronz 25, valamint 1 filléresöket hoz forgalomba.

— **EMELKEDIK AZ ARANY ÁRA.** Londoni jelentés szerint az arany ára Londonban unciánként 1.75 fonttal emelkedett. Ennek következtében a Napoleon-arany 2700-as árfolyamot ért el.

— A bőrgyárak emelték az árakat. A bőrgyárak az árakban emelést hajtottak végre. A Dermatagyár hétfői hatállyal 7 százalékkal emelte az általa forgalomba hozott termék árát, míg a többi gyárak kilogrammonként 10 letes emelést hajtottak végre. A bőr-importárak árai 25 százalékkal emelkedtek.

— **Óvakodjunk a szélhámosoktól!** Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara már számtalan ízben felhívta a kereskedőket és iparosokat arra, hogy utasítsák vissza a kéregetőket akármilyen célra is gyűjtenének, ha nem tudják felmutatni a kamara által közzétett, E tanácsok ellenére a kamara most újból arról értesült, hogy megint többen áldozatul estek hiszékenységüknek. Az aradi helyhatóságok nevével visszaélve, különböző helyekről telefonáltak a kereskedőkhöz, arra kérve őket, hogy fogadják szívesen azt, aki jelentkezni fog. Nemsokára jelentkezett is valaki és 500—2000 lei összegű nyugtákat adott, eddig még fel nem derített célokra. A kamara arra kéri mindazokat, kiknél ez az egyén — aki szélhámosnak látszik — jelentkezni kíván, nyomban rendőrkézre. Az esetről a kamara egyébként már jelentést tett a rendőrségnek.

— **Megélenkült a gabonapiac.** Bucurestiből jelentik: A gabonapiac tegnap élénk volt, aminek oka a gabonaárak emelkedésében kereshető. Mivel az exportlehetőség nyugat felé megnyílt, annak dacára, hogy a biztosítási díj 10 százalékkal emelkedett a búzáért ab Constanta 43 ezer leit kímáltak belga, holland és angol valutában.

Felhívás a kereskedőkhöz!

Az aradi kereskedelmi és iparkamara jól tudja, milyen zavarokat idéz elő a nemzetközi kereskedelmi viszonylatokban a háború. Az árubeszerzés körül mutatkozó nehézségek visszahatván az eladási árakra, a kamara arra kéri a kereskedőket, tartózkodjanak a túlzásoktól s ne legyenek előidézői a megélhetés drágulásának, amely körülmény már az előző háborúban is kereskedő-ellenes légkört teremtett. Éppen ezért a kamara azzal a felhívással fordul az összes kereskedőkhöz, hogy indokolatlanul ne emeljék árucikkük árát, mert ezzel nemcsak a fogyasztók gyűlöletét vonják magukra, nemcsak hazafiságuk válik vitathatóvá, hanem egyben olyan szigorú büntetésnek teszik ki magukat, melyek elől a kamarának nem áll majd módjában megvédeni őket.

Embértársaink szorult helyzetének a kihasználása súlyosan éltelendő, különösen a mostani időkben, amikor mindannyiunknak méltó és szolidáris magatartást kell tanusítanunk.

Franciaország gazdasági háborújának megszervezése

Paul Reynaud francia pénzügyminiszter, — mint jelentették — rádióbeszédet mondott, amelyben ismertette a Franciaország által megindított gazdasági háború részleteit és előfeltételeit. A francia pénzügyminiszter utalt arra, hogy a francia hadüzemek termelése az elmúlt év leforgása alatt jelentősen emelkedett. Franciaország arany-tartaléka allg néhány hónap óta 30 százalékkal emelkedett és ma az országnak kétszer annyit tonna aranya van, mint 1914. augusztusában. Ennek az arany mennyiségnek egy részét a háború folytatásához szükséges nyersanyagok, fegyverek és repülőgépek vásárlására használják fel.

A pénzügyminiszter hangsúlyozta, hogy Franciaországban mindeddig nem vezették be a moratoriumot, azt a 25 milliárd frankos határt, amelyet a törvény a jegybank által az állam részére nyújtott előlegekre megállapított, még nem léptek túl, a francia polgárok fegyverkezési kölcsönét jegyezték és az előirányzott összeget az aláírások 1 milliárd 600 millió frankkal haladták meg.

Reynaud annak a véleményének adott kifejezést, hogy a győzelem azé a nemzeté lesz, amely minél többet tud majd termelni és minél kevesebbet fogyaszt. Utalt a kivitelezésének szükségességére, mert csak így növelheti Franciaország arany-tartalékait. Kevesebbet kell fogyasztani, mert a munkaadók és az alkalmazottak jövedelme csökken. A kereskedelmi jövedelmekre és az alkalmozotti fizetésekre kivetett adókat megszüntették. Azon alkalmazottak fizetéseiből, akik előrehaladott koruk miatt nem vonulhattak be vagy nemzetvédelmi okokból nem teljesítenek katonai szolgálatot, 15 százalékot levonnak a nemzetvédelmi alapra. Gondoskodtak arról, hogy hadinyerések ne keletkezzenek. Legutóbban bevezették a deviza ellenőrzést, amivel meg akarják akadályozni az üzérkedést, ugyanekkor pedig gondoskodnak az árukkal való üzérkedés megakadályozásáról is. Annak a véleményének adott kifejezést, hogy további kincstári bónusok jegyzése nem ütközik akadályvázba és ezen az úton lehetővé válik a háború finanszírozása.

Szigoru intézkedéseket tettek az árufelhalmozás megakadályozására!

Bucuresti. (Rador.) Az ország különböző részeiből beérkező panaszokra az illetékes hatóságok elrendelték, hogy állandó ellenőrzéssel és házkutatásokkal akadályozzák meg a kereskedőket abban, hogy egyes árukat felhalmozzanak.

Konjunk'ura-hullám indult Amerikában

WASHINGTON. (Rador.) Az Egyesült Államok tengerészeti minisztériuma 20 szállítóhajó építésére adott rendelést. Ezeknek egyenkénti tonnatartalma 14.000 tonna. Husz hasonló hajó építése egyébként jelenleg már folyamatban van.

A newyorki tőzsdén nagyarányú áremelkedések mutatkoznak. A mai nap folyamán 4.800.000 részvény cserélt gazdát.

Az Egyesült Államokban a cukor árában nagyarányú emelkedés következett be. Erre való tekintettel Roosevelt elnök hatálytalanította azokat az intézkedéseket, amelyekkel a kubai, portorikói és más országokból származó cukor bevitelét korlátozták.

— **Részletekben lehet fizetni Szatmáron a közmunka megváltási díját.** Tudósítónk jelenti: A szatmári magánalkalmazottak céhének kérésére a város hozzájárult ahhoz, hogy a céh tagok négyhavi részletben fizethessék ki a közmunka megváltási díját, Maramarosszigeten a magántisztviselő céh azt kérte a város vezetésétől, hogy felére mérsékeljék a tagok számára a közmunka megváltási díját, tekintettel arra, hogy legtöbbjük katonai szolgálatot teljesített, vagy teljesít és az utóbb teher súlyosan érinti őket. Maramarossziget városvezetősége még nem döntött a kérelem ügyében.

Legújabb jelentéseink:

Egy „új” haditényező:

Megindult az őszi, kiadós esőzés Lengyelországban!

A német motorizált katonai egységek előrehaladásának lassulására számít a lengyel hadvezetőség

Londonból jelentik: A londoni lengyel nagykövetség kedden hivatalosan közölte az angol kormánnyal, hogy három hónap után először kedden délelőtt Lengyelország területén, főleg a németekkel folyamatban lévő harcok színhelyén, megindult az eső. Az őszi esőzés Lengyelország területén igen bőséges és hosszú ideig tart.

A lengyel hadvezetőség különösen nagy jelentőséget tulajdonít a most megindult esőzésnek, mert biztonságra veszik, hogy az hátráltatni fogja a német katonai akció kifejlődését és különösen a motorizált haderő tevékenységét béríti meg.

Kisebb harcok Saarbrückentől keletre

A francia csapatok keddi tevékenysége abban merült ki, hogy megjavították állásaikat, amelyeket az előző nap folyamán foglaltak el. A birtokukba jutott állásokat megerősítették. Kisebb harcok tevékenységek Saarbrückentől keletre zajlottak le. A Moseltől délre megindult előnyomulást kedden nem folytatták.

Kedden tartotta első ülését Párisban a közös angol-francia haditanács

Páris. A francia fővárosban kedden tartott ülést az angol-francia katonai készülség haditanácsa, amelyen CHAMBERLAIN angol miniszterelnök képviselőjében lord CHATFIELD, továbbá francia részről DALADIER miniszterelnök, valamint GAMELIN tábornagy, a francia hadsereg főparancsnoka és vezérkari főnöke vettek részt. Megállapították a további közös francia-angol haditervet és a megbeszélések során megállapítást nyert a legteljesebb véleményközlés.

Lengyelországi előkelőségek látogatása Csernovitzban

Bucuresti. Kviatovszky lengyel pénzügyminiszter Romániába érkezett és jelenleg Csernovitzban tartózkodik. Ugyancsak Csernovitzban van Grigorcea varsói román követ is, aki — ír szerint — nem is tér vissza állomáshelyére. Ugyancsak bucurestii jelentés számol be arról is, hogy a tömeges lengyelországi menekülések következtében a román-lengyel határt jelentősen megerősítették és a Dnyeszter vidékén drótsövényeket húztak. Megfelelő intézkedéseket fogantatosítottak arra az esetre is, ha teljes lengyel csapatok lépnek át a határt.

LAPZÁRTA:

Letaroztatják és internálják Magyarországon a rémhírek terjesztőit

Budapest. Hivatalos helyről jelentik, hogy a magyar belügyminisztérium felhívással fordult Magyarországon polgárságához, amelyet felszólított arra, hogy óvakodjanak a kémektől és tartózkodjanak a rémhírek terjesztésétől és a megzondorlatlan fecsegéstől. A rendelet ellenére is többen megszegtek a belügyminisztériumi rendelkezést és ezért a hatóságok több letartóztatást eszközöltek. Az őrizetbevetettek neveit szerdán közlik a nyilvánossággal. A letartóztatottak ellen hazaárulás címén indul meg az eljárás. Ezzel kapcsolatban a belügyminisztérium ismételt felhívja a polgárság figyelmét, hogy a jövőben a legszigorúbban tartsák be a hatóságok rendelkezéseit, mert a kihágókat internáló-táborba szállítják.

Statárium a párisi állatkertben!

Páris. Az angol állatkert példáját követve, a párisi állatkertet is kiürítették. Az értékebb állatokat vidékre szállították, míg a veszedelmes hullóket, mint mérgeskigyók stb. elpusztították. Az állatkertben csak az elefántokat hagyták meg, miután azok elszállítására nagyobb nehézségekbe ütközne.

Berlin. A német belügyminisztérium kedden rendeletet adott ki, amelynek értelmében a német területen lakó vajamennyi 15 évnél idősebb egyiptomi, délafrikai, ujjlandi, ausztráliai és kanadai alattvaló 24 óra leforgása alatt a legközelebbi rendőrhatalóságnál jelentkezni tartozik.

Simla. Az indiai államtanács egyhangúlag elhatározta, hogy a lengyel néphez intézett kiáltványban mélyseges csodálatát fejezi ki a lengyelek hősiességére és egyben a végső győzelemben való hitének ad kifejezést.

Brüsszelből jelentik: Lipót király szolgálattevő tisztje társaságában váratlanul meglátogatta a Charleroi város körül folyó erődítési munkálatokat.

Algeciras. Hétfőn éjféli után Algecirasban a gibraltári ütegek ágyúinak dörgését lehetett hallani. Az ütegek egy holland kereskedelmi hajóra lőttek, amely nem engedelmeskedett a megállási parancsnak. Az őrhajók át akarták küldeni a kereskedelmi hajót, hogy nem visse hadicsempész-áru. Az ellenőrző hajók több lövést adtak le.

Ottava. A szenátus 100 millió dollár hitelt szavazott meg a hadügyminisztérium számára.

Kopenhága. A halászatügyi miniszter elrendelte a füstölt, sózott, konzervált, vagy bármilyen más módon elkészített halak és halárak kivételének beszüntetését.

Dublin. De Valera ír köztársasági elnök megismételte azon kijelentését, hogy Írország megőrzi szigorú semlegességét a jelenlegi konfliktusban. Hangsúlyozta, hogy a mostani háború Írországra gazdasági szempontból rendkívüli fontossággal bír. Egyben közölte, hogy Írország megtette a szükséges intézkedéseket az ország légvédelmének biztosítására.

Helsinki. Az Oliva Bank 2800 tonnás finn gőzös az aknára futott és elsüllyedt. A hajó 21 főnyi személyzetéből csak hetet sikerült megmenteni.

Rádióműsor

— Romániai időszámítás. —

SZERDA, SZEPTEMBER 13.

Bucuresti, Radio-Romania, 7: Ritmikus torna, lemezek, háztartási és orvosi tanácsok.

Radio-Romania, 12: Időjelzés, vizállásjelentés. 12.03: A Stanescu testvérek zenekara.

Bucuresti Radio-Romania, 13: Időjelzés, sportközlemények. 13.05: Stanescu testvérek zenekara. 13.40: Lemezek. 14: Művészeti közlemények. 14.10: Hírek. 14.30: A zene folytatása. 15.10: Időszéri közlemények.

Radio-Romania, 19: Időjelzés, időjárásjelentés. 19.02: Művészeti közlemények. 19.17: Filmadatok lemezekről.

Bucuresti, Radio-Romania, 19.55: Victor Ion Popa előadása Aurel Vlaicuról. 20.10: Rádiózenekar, Margareta Dejana énekszámával. 21: Gheorghe Stefanovici énekel. 21.55: Rádiózenekar. 22: Hírek, sportközlemények. 22.35: Tánclemezek. 22.40: Chopin és Ravel lemezek. 23: Hírek. 23.15: Ionel Giurgea zenekara. 23.45: Hírek külföldre franciául, németül és olaszul.

Budapest I, 7.45: Torna, hírek, hanglemezek, étrend, közlemények. 11: Hírek. 11.20: és 11.45: Felolvasás. 13.10: Regőcs csoport. 13.40: Hírek. 14.20: Időjelzés, időjárás és vizállásjelentés. 14.20: Katonazenekar. 15.30: Hírek. 17.15: Diákféltóra. 17.45: Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 18.10: Tánclemezek. 18.40: Az ásó katonái, Tharnói László dr. előadása. 19.10: A rádió szalonzenekara. 20.15: Hírek. 20.25: Farkas Béla cigányzenekara. 21.20: Néhány szó a népvédekről. Közvetítés az Orion rádiógyárból. Hangfelvétel. 21.45: Kamarazene hanglemezeiről. 22: Katonazene. 22.40: Hírek, időjárásjelentés. 23.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24: Chopin. 24. prelúd. Hanglemezeiről. 0.35: Lakatos Flóris és cigányzenekara.

Budapest II, 20.30: Lever Mária énekel zongora kísérettel. 21: Hírek. 21.20: A Nemzeti Színház nagy bonvivánjai. Ditrói Mór előadása. 21.50: A közönség kedvelt hanglemezei. 22.35: Időjárásjelentés.

Belgrad műsora nem érkezett meg.

APRÓHIRDETÉSEK

A 69094. számú, 1938 július 18-án megjelent miniszteri rendelet alapján az apróhirdetések ára a következő módon állapították meg: Alkalmazást keresők, elvesztett, eltűnt egyének, vagy tárgyak hirdetése, fürdő és gyógyhely hirdetések szavankint 1 leu. Egyéb apróhirdetés szavankint 2 leu. A fenti rendelet értelmében az apróhirdetések ára előre fizetendő.

ALKALMAZÁST KERES

Okleveles tanítónő állást keres. jól bírja a magyar és román nyelvet. ért a kisgyermek gondozásához és a háztartáshoz. Cimeket a kiadóba kérek. 4198

Megbízható, jobb nő bejárónőnek ajánlkozok. Cimeket a kiadóba kér. 4189

Perfekt főzőnő uriházhoz ajánlkozok, vidékre is megy. Cim: Str. Sfântul Gheorghe 35. 4192

ALKALMAZÁST NYER

Perfekt szakácsnő kerestetik. Cim a kiadóban. 4190

OKTATÁS

Instruktort keresek Moise-liceum harmadikos diákhöz. Cimek: 16.12. telefonon leadhatók. 4191

LAKÁS

Egy magános szoba kiadó. Str. Consistorului 42. 4198

Különbejáratu, butorozott, uccai szoba kiadó. Cim a kiadóhivatalban. 4188

Különbejáratu, butorozott szoba szeptember 15-re kiadó. Str. Eminescu 44. 4196

Modern kétszobás lakás magánházaiban kiadó. Str. Cantacuzino 19.

VÉTEL-ELADÁS

BORSHORDOKAT

5-8 hektósokat használt, de jó állapotban keresek kölcsön, esetleg megvételre. Cimeket a kiadóba kérek.